

การเจริญปัญญา

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท

เอกายโน อัยงมัคโค สัตตานัง วิสุทฺธิยาติ วันนี้ก็อุบาสก
อุบาสิกาได้มาประชุมสนับบาตกันในสถานที่นี้ ก็ได้ถืออุตฺตงควัตร
คือการปฏิบัติทำเนสัชชิก และก็ได้พากันรักษาทั้งอุโบสถศีลและ
ศีล ๕ เหล่านี้ก็นับว่าเป็นสิ่งที่...การปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา พระองค์ทรงแสดงให้อุบาสกอุบาสิกา
มีศีล ๕ ศีล ๘ เหล่านี้ พวกโยมบางคนก็ไม่ค่อยได้คิด ไม่ค่อยได้
พิจารณาว่าสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์แก่ชีวิตเท่าไร เรา
จำเป็นจะต้องเอาสิ่งเหล่านี้มาพิจารณาใคร่ครวญ เพราะ
คนเรากล้ามานี้ก็ถึงชีวิต ความจริงใจเข้าไปในชีวิตแล้ว เกิดขึ้น
มาแล้วก็ต้องมีความตายเป็นที่สุดตัวนั้น

ชีวิตเรามัวแต่ความวุ่นวาย หาอยู่หากิน หาเลี้ยงลูกเลี้ยง
เมีย เลี้ยงครอบครัว อยู่ทุกวันทุกคืนไม่มีเวลาหยุด
เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่มีความฉลาดเฉลียว จึงบอกว่า

เวลาวัน ๘ คำ ๑๔ ๑๕ คำให้พวกเธอทั้งหลายจงละกิจการ
ทั้งหลาย เข้าไปประพฤติปฏิบัติธรรม รักษาศีล ๕ ก็ดี ประพฤติ
อุโบสถศีลก็ดี นี้ ให้ไปประพฤติปฏิบัติเพื่อจะได้ระงับความ
วุ่นวายกระสับกระส่ายของหัวใจ เป็นเวลาตั้งอาทิตยอยู่ ไม่มี
เวลาหยุดหย่อน เหมือนอย่างกองไฟที่เผาไหม้อยู่ในป่าไผ่ป่า
หนึ่งอย่างนี้ ก็ไหม้เป็นจุลลงไป เพราะฉะนั้นเหมือนอย่างเราเข้าไป
รักษาศีล ๘ วันหนึ่งหรือ ๗ วันหนึ่งก็อย่างนี้ ก็เท่ากันกับเอา
น้ำนั้นเข้าไปพรมไฟให้มันดับลงไป นี้ ถ้าจะเปรียบเทียบก็จะเป็น
อย่างนั้น เพราะต้องหาโอกาสจะพักมั่ง พักแล้วก็ได้พักทั้งกาย
แล้วก็ได้พักทั้งจิตทั้งใจ นี้ เป็นอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นศาสนธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แม้แต่ศีล
๕ ก็เป็นประโยชน์ ศีล ๘ ก็เป็นประโยชน์ ตลอดจนถึง ศีล ๑๐
ศีล ๒๒๗ บุคคลผู้มีศีลเหล่านี้ ย่อมยังโลกให้เจริญ เพราะอะไร
แต่คนที่มีหัวใจเป็นยักษ์เป็นมารเป็นเปรตเป็นสัตว์เดรัจฉาน แต่
ตัวนั้นเป็นมนุษย์ แต่ใจนั้นเป็นสัตว์ เป็นเปรต เป็นสัตว์เดรัจฉาน
อย่างนี้ พวกเหล่านี้มีแต่ทำให้โลกทั้งหลายเดือดร้อนวุ่นวาย นี้

เป็นอย่างนี้ แต่ส่วนผู้ที่มีศีล ๕ มีศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ มีแต่
ทำให้ความสงบ ความรำเริงเกิดขึ้นกับบรรดาพวกที่อยู่บ้านใกล้
เรือนเคียง ไม่มีทำความกระทบเดือดร้อนวุ่นวายให้กับสิ่งเหล่านี้
เลย นี่ เราดูในเรื่องพุทธศาสนาแล้ว ย่อมเป็นไปเช่นนั้น แต่โลก
บางคนไม่สามารถที่จะมองให้สิ่งเหล่านี้ ดูไปว่ามีคุณมีค่า
ประโยชน์กับชีวิตอย่างไร เพราะเอาแต่หัวใจที่เป็นพินเป็นไฟ
เป็นเปรตเป็นยักษ์เป็นอสุรกายเหล่านั้นเข้ามาเผาผลาญหัวใจ
ของตัวอยู่ตลอดเวลา นี่เป็นอย่างนั้น

ถ้ามองลงไปให้ละเอียด อย่างญาติโยมที่มาทำความสงบ
อย่างนี้ ถึงจะรู้จักชีวิตที่แท้จริง แท้จริงแล้ว เรามากำหนด อย่าง
เราในขณะที่เราภาวนาอยู่อย่างนี้ เรากำหนดถึงความตายอย่าง
นี้ จนให้หัวใจมันหยุดจากนิรันดรทั้งหมดออกไปจากใจเรา จน
นิรันดรอดีตอนาคตมีปัจจุบันอย่างหลวงปู่เหรียญท่านเทศน์ ให้มี
ผู้รู้อยู่ตัวเดียวอย่างนั้น แล้วมองลงไปให้ละเอียด มองตั้งแต่
เบื้องต้น คือตั้งแต่ศีรษะถึงปลายตีน มองจากปลายตีนขึ้นมา
แขนขวา จากแขนขวาไปแขนซ้าย มองไปทางหน้า มองไปทาง

หลัง มองสั้นมองยาว แล้วมีอะไรที่เป็นสาระแก่ชีวิต แม้แต่ร่าง
สังขารร่างกายของเรานี้ เอาหมูเอาเปิดเอาไก่ อาหารอันใดที่ดี
เอามาเลี้ยงมาทำนุบำรุงเท่าไร เธอจงให้เป็นไปอย่างนั้น สวย
สดงดงามอยู่ตลอดเวลา แต่หาได้เป็นอย่างนั้นไม่ นี่
พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่แปรปรวนยกย้าย
ถ่ายเท แล้วก็แตกดับทำลายไป

นี่แหละเพราะฉะนั้นจึงว่า ผู้ที่ได้เข้ามาฝึกหัดอบรมธรรมะ
คำสั่งสอนพระพุทธเจ้า เมื่อทำใจให้สงบแล้วก็จำเป็นจะต้องน้อม
สิ่ง... สิ่งเรื่องที่เป็นโลก สิ่งที่เราหลงโลก เราเพลินโลกเหล่านั้น
เอามาพิจารณาพิจารณา เพราะสิ่งอันใดเป็นสาระ สิ่งอันใดที่ไม่เป็น
สาระกับชีวิต แล้วก็มาดุจจิตดูใจในขณะที่เราภาวนาที่เกิดความ
สงบ มากองดูในขณะที่ไม่เกิดความสงบ มีความต่างเปลี่ยนแปลงกัน
อย่างไรบ้าง นี่ ตัวนี้ ผู้ที่ทำความสงบก็จำเป็นต้องรู้ตัว ว่าความ
สงบความไม่สงบต่างกันอย่างไร แล้วจิตใจเป็นไปอย่างไร นี่
เนี่ยต้องคิดให้พิจารณาอย่างนี้ เพราะฉะนั้นถ้าเรามาพิจารณา
อย่างนี้แล้ว โอกาสที่จะวางโลก วางสงสาร ความมัวความเมา

ในรูปในเสียงในกลิ่นในรสสัมผัส มันก็เบาลง เบาลงก็จะหา
เวลาที่จะปลีกตัวเข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรมะ ให้เป็นประโยชน์
ไปในสัมปรายภาพ คือภาพปลายหน้า เหมือนอย่างผู้ที่จะไป เรา
ยังอยู่เมืองนนท์ เราก็จำเป็นจะต้องมีเงินมีทองจะไปซื้อข้าวซื้อ
ของ ก็จำเป็นจะต้องมีเงินมีทองไปกรุงเทพฯ ถ้าเราไม่มีเงินมี
ทองไปก็ซื้อของไม่ได้ เหมือนอย่างที่เราจะตาย อย่างนี้เป็นต้น ก็
ต้องมีคุณธรรมความดีไว้เพื่อสำหรับที่จะเป็นเสบียงไปในวัน
ข้างหน้า นี่แหละ เนี่ยประโยชน์ตัวนี้เป็นสิ่งสำคัญ แต่บางคนไม่
ค่อยได้คิด เพราะฉะนั้นก็มาเห็นพวกญาติโยมมาอุตสาหะ
พากเพียรพยายามนี้แล้ว อาตมาก็รู้สึกปลื้มใจปีติ น่าอนุโมทนา
ในสถานที่บางแห่งก็หาคนจะมากอย่างนี้ก็ยาก เพราะฉะนั้น
วันนี้ก็จะแสดงธรรมย่อๆ ให้พอเป็นคตินำไปพิจารณา

อาตมา หมายความว่า เมื่อเราบำเพ็ญใจสงบแล้ว ใจ
ตั้งมั่น ใจปราศจากนิวรณ์ มีใจที่รู้อยู่อันเดียว อันนั้น ท่านจัดว่า
เป็นวิปัสสนา คำว่าวิปัสสนากับตัวปัญญา มันก็คืออันเดียวกัน
เพราะฉะนั้นลักษณะเช่นนั้นเรียกว่าเรามีกำลัง เมื่อเรามีกำลัง

จำเป็นจะต้องค้นคว้าพิจารณาสิ่งต่างๆ ตัวนั้นเป็นหลัก
สำคัญ ไม่ใช่จะยืนตัวมองอยู่อย่างนั้นท่าเดียว ยืนมองตัวอย่าง
นั้นได้เหมือนกันแต่ว่างานตัวนั้นต้องเสร็จแล้ว ก่อนที่งานตัวนั้น
ยังไม่เสร็จ จำเป็นจะต้องพิจารณา พิจารณาไปกายเพ่งลงไป
ร่างกายเรามีอะไร มีกระดูกมีเข้งมีขามีมือมีตีน นึกพิจารณา
พิจารณาไปอย่างนั้น นึกส่วนนั้นไปตลอด ลงไปตั้งแต่ผมขนเล็บ
พื้หนังถึงปลายตีนเบื้องขวาเบื้องซ้าย นึกไปอยู่ตลอดเวลา แต่
ลักษณะของปัญญาถ้านึกเช่นนั้น อารมณ์อดีตอนาคตดับ
ลักษณะของปัญญาอย่างนั้นจะนึกไปในสิ่งใด พุ่งไปในสิ่งนั้นอัน
เดียว ไม่มีสิ่งอื่นมาเกี่ยวเกาะ นี่ท่านจึงเรียกว่าลักษณะของ
ปัญญา ไม่ส่ายไปอดีต ไม่ส่ายไปอนาคต ไม่หิบบตัวนั้นเข้ามา
ปรุง อันนี้มาปรุง ปรุงเฉพาะเรื่องที่เราคิดตัวนั้นตัวเดียว นี่
ลักษณะของปัญญาจะต้องพิจารณาอย่างนั้น

เมื่อจิตได้เดินได้อย่างนั้นเต็มที่แล้ว เราอย่าหยุด พิจารณา
ให้พอ พิจารณาถอยเข้าถอยลง เพราะฉะนั้นท่านจึงบอกว่าให้มี
อนุโลมปฏิโลม ถอยเข้าถอยออก นี่ ต้องพิจารณาอย่างนั้น

พิจารณามากเท่าไร เมื่องานตัวนั้นมากเท่าไร ใจตัวนั้นยิ่งสงบ
อดีตอนาคตไม่เข้ามาแทรกแซงใจในขณะที่พิจารณาเลย นั่น
ใจยังมีกำลัง ท่านถึงพูดอันหนึ่งว่า **ภาวิต พหุลิกโต** เจริญให้
มาก ทำให้มาก **อภิญญาเย** จะเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่ง **สัมโพทา**
เย จะเป็นไปเพื่อความรู้แจ้ง **นิพพานายะ** **สังวัตตะติ** เมื่อพิจารณา
พิจารณาลงเต็มที่ลงไปอย่างนั้น จนไม่มีอารมณ์อดีตอนาคต มี
ปัจจุบันตัวเดียว พิจารณาค้นคว้าอยู่อย่างนั้น เมื่อสภาวะเต็มที่
ลงไปแล้วใจตัวนั้นก็ต้องขาด เมื่อถึงสภาวะความเป็นจริงของจิต
ในขณะที่พิจารณาอย่างนั้นตัวนั้นขาดลงไป ความคิดตัว
นั้นหยุด โดยหยุดบางทีก็หยุดโดยที่เรากำลังพิจารณาอยู่ก็ดับ
ขึ้นทันทีอย่างนั้น

เมื่อดับไปทันทีอย่างนั้นก็เห็นสภาวะความเป็นจริงของใจใน
ขณะที่คิดกับในขณะที่ไม่คิด นี่เราพูดภาษาเรา ถ้าพูดภาษา
ท่านก็เรียกว่า ภาษาของปัญญาที่คิด แล้วมาหยุดคิด ใจตัวนั้น
วางจากความคิดเป็นอย่างไร นี่ มันต่างกัน เพราะฉะนั้น
พระพุทธเจ้าจึงบอกว่า **ศีล สมาธิ ปัญญา** วิมุตติความหลุดพ้นก็

ต้องอาศัยเหตุคือปัญญา เป็นตัวค้นคว้าพินิจพิจารณา เมื่อ
ค้นคว้าพินิจพิจารณาเสร็จแล้วก็ต้องวาง ชาติไปจากกันไม่ได้อยู่
อันเดียวกัน ต่างกันอย่างนี้ ผิดกัน พระจันทร์กับเมฆหมอก
อาทิตย์ เวลาเมฆหมอกเราก็มองไม่เห็นพระจันทร์ เมื่อ
พระจันทร์เด่น เมฆหมอกหมดไปแล้วก็เหลือแต่พระอาทิตย์ใส
แจ่มอย่างนั้น ใครจะว่าอะไร นั่น ท่านเรียกว่าวิสุทธิธรรม ความ
บริสุทธิ์หมดจดของใจที่ได้พินิจพิจารณาลงไปเต็มทีอย่างนั้น
เพราะฉะนั้นการทำใจก็จำเป็นที่สุด

เมื่อใจสงบแล้วจะไปอยู่อย่างนั้นไม่ได้ ลักษณะอยู่อย่างนั้น
เป็นลักษณะที่เป็นสมาธิ ไม่ใช่ลักษณะของปัญญา แม้จะ
กำหนดรู้อยู่ตลอดเวลาจริง แต่ไม่ใช่ลักษณะของปัญญา เป็น
ลักษณะที่หยุด ไม่ใช่ลักษณะของทำงานนี้ พวกโยมให้เข้าใจ แต่
สิ่งเหล่านี้ฟังยาก พูดก็ยาก เข้าใจยาก ผู้ที่ปฏิบัติถ้ามีลูกไม้
เกิดขึ้นเอง ถ้าจะทำให้เป็นขึ้นเองอย่างนี้ถึงจะรู้ เพราะฉะนั้นจึง
ว่าการปฏิบัติศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อบุคคล
ใดประพฤติปฏิบัติให้ถึงจุด ให้รู้จักความจริงเกิดขึ้นแล้ว ถึงจะรู้

ความจริง แบบแผนตำรับตำรามีนานมาย เหมือนอย่างพวกโยม
ถ้าเปรียบลักษณะของปัญญาเหมือนอย่างพวกโยมทำขนมจีน
ก็ต้องมีลงเร็วลงแรง ทั้งต้มทั้งขี้ เวลานั้นก็ต้องมาเข้า
กระโหลก ropy ให้เป็นเส้นออกมา นั่น ลักษณะของปัญญา ต้อง
ทำงานอย่างนั้น ไม่ใช่หยุด ไม่ใช่หยุดแล้ว ขนมแช่ลงไปแล้วมัน
จะเป็นก้อนขึ้นมา แล้วจะเอามาทานมันก็ไม่ใช่ขนมจีน นี่ เป็น
อย่างนั้น เพราะฉะนั้นต้องขี้ ต้องปรุงน้ำพริก น้ำพริก สารพัดต้อง
เหนียว เหนียวแตก เหนียวแตก นั่น

เหมือนการค้นคว้าพินิจพิจารณา ก็เหมือนกัน ต้องค้นอยู่
อย่างนั้น เมื่อกำหนดไปที่หนึ่งไม่ได้ มีอารมณ์มาสายเข้ามา เอา
เข้าไปอีกใหม่ เอ้า สายเข้ามาก็ต้องเข้าไปใหม่ เนี่ย เป็นอย่างนั้น
เพราะจิตมันต้องสู้กันเต็มที่ เมื่อเราสู้ชนะ ใจมุ่งไปที่ใด มุ่งไปที่
ผม อ๊ะ มุ่งไปที่สอง ตา หู จมูก ลิ้น ฟัน ไปแล้ว ไปในทั่ว
ร่างกาย นี่ อย่างนี้เรียกว่าสะดวกไม่มีสิ่งที่มาตัด พอนึกถึงลิ้น
นึกขึ้นไปฟ้าลงไปทะเล อย่างนี้ใช้ไม่ได้ นั่น ไม่เป็นสัมมาวาจาโม
เพียรไม่ชอบ มันมีอารมณ์เข้ามาตัด สติขาด นี่ เพราะฉะนั้นต้อง

ให้พร้อม เมื่อพร้อมอย่างนั้นแล้ว ก็เร่ง เร่งเอาให้มากๆ เมื่อมาก
เข้าได้เท่าไร เมื่อพิจารณาเท่าไร เราพิจารณาชั่วโมง
ความสงบบางที่เกิด สงบจนกระทั่งไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง
๒ ๓ ชั่วโมงก็ได้ พุดถึงทางธรรมะมานะ หลวงตาได้ยินครูบา
อาจารย์ท่านเล่าให้ฟัง บางที่อยู่ตั้ง ๓ ชั่วโมง ๔ ชั่วโมง หรือ ๒
วัน ๓ วัน นะเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราก็ต้องอุตสาหกรรม อย่าง
ครูบาอาจารย์อย่างนี้ ครูอาจารย์หลวงปู่ขาวท่านคุยๆให้ฟัง ก็
จำๆท่านมา เพราะฉะนั้นญาติโยมก็ต้องอุตสาหกรรม

สิ่งในโลกมันไม่มีอะไรเป็นสาระแต่เราติดเข้าแล้ว มันก็ต้อง
ดีดออกมายาก นี่แหละ เพราะฉะนั้นจึงว่าธรรมะคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ให้ความจริง ท่านจึงว่า **ปัจเจก** เป็นของรู้
เฉพาะตน เราไม่กระทำเราก็ไม่รู้ ถ้าเรากระทำแล้วใจสงบหรือใจ
ไม่สงบเราก็รู้ เมื่อใจมันสงบแล้วเราก็ต้องรู้ของเรา เมื่อเราสงบ
แล้วเราเข้าไปพิจารณาอันใดแหละ พิจารณาร่างกายว่าร่างกายนี้
ก็ต้องแตกก็ต้องดับก็ต้องทำลาย ก็เกิดปีติ ใจนั้นนุ่มเข้าไปมันก็
เกิดความเบื่อหน่าย ตายจริงๆ น้ำหูน้ำตาไหล ปีติเกิดขึ้น นั่น

ท่านเรียกว่าปีติ ท่านไม่เรียกว่าเป็นความโศกเศร้า น้ำหูน้ำตาไหล มันก็สังเวชใจว่า โห เรายี่ก็ต้องตายแน่นอนนะ เนี่ย ลักษณะของความสงบเมื่อมันเกิดขึ้นแล้วมันก็ต้องตามผลตัวนี้เข้ามา มันเป็นอย่างนั้น แต่ตัวนี้มันก็ยัง มันก็ต้องเข้าไปเรื่อยๆ ก่อนแล้วก็เข้าไปพิจารณาไปอีก แนวทางมันก็ต้องไปอย่างนี้ ตามรูปกาล จนกระทั่งสงบ สงบก็ต้องถอยเข้าไปพิจารณา เมื่อพิจารณามาก เหนื่อย ก็เข้าสงบ สงบแล้วก็ออกมาพิจารณา ก็สู้งันอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา สมาธิแล้วเข้าไปสงบนิ่งอยู่แล้วก็ไปง่วงเหงาหาวนอนซะ สิ่งเหล่านั้นก็ประโยชน์ก็น้อย เนี่ย

เพราะฉะนั้นจึงว่าพวกญาติโยมพากันทำความพากความเพียร ทำ ๒ คีน ๓ คีนอย่างเนี่ย ก็มีความตั้งใจดี เพราะฉะนั้น หลวงตาก็เทศน์ให้ฟังมาเท่าเนี่ย เพราะไม่ได้เป็นทั้งนักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก มหาเปรียญ ไม่ได้เป็นชักอย่าง ศึกษาบาลีก็ไม่มี เพราะฉะนั้นเทศน์มันก็จะละเทะตาม มวยวัด (หัวเราะ) คำเรียกมวยวัด ไม่ใช่มวยมีครูมีอาจารย์ (หัวเราะ)

บุกลูกเดียวเพราะฉะนั้นก็หลวงปู่ท่านคอยอีกองค์ ตู๋หลวง
อาตมาเอ็นท์ท่านตู๋หลวง เพราะฉะนั้นก็ญาติโยมให้ตั้งใจ

ลำดับรับฟังแล้วก็ขอให้ผ่อนไปพิจารณา สิ่งอันใดที่
เป็นประโยชน์กับชีวิตในอนาคตกับปัจจุบันก็ต้องเอาไป
ใคร่ครวญพิจารณา สิ่งอันใดที่เราแบกหนักมากเราควรวาง
ก็ต้องวางซะมั่ง สิ่งที่มีวางไปได้มากๆแล้ว ก็ให้มันน้อยลงไปยัง
ดี ให้เป็นชีวิตที่เป็นประโยชน์กับพุทธศาสนา พุทธศาสนาไม่ใช่
ตัวใครนะ ตัวเรา เพราะวันข้างหน้าเราจะตาย ถ้าตายแล้วไป
เกิดไปทุกข์มันก็ลำบาก ถ้าตายแล้วไปสู่สุคติมันก็ขึ้นสวรรค์
สวรรค์ก็ไปนิพพาน มันก็เป็นสุขไม่ต้องมาเกิดวุ่นวาย โลกทุก
วันนี้มันวุ่นวาย วุ่นวายเพราะคน ไม่ใช่โลกวุ่นวาย คนทำวุ่นวาย
คนชอบหาเรื่องหาราว เกิดความวุ่นความววาย เพราะฉะนั้นจึงว่า
พวกญาติโยมได้ลำดับรับฟังแล้วก็เอาไปพิจารณา เมื่อเห็น
ดีเห็นชอบก็จงลงมือประพฤติปฏิบัติต่อนั้นไปจนบังเกิดความสุข
ความเจริญอกงามในศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้า ดังได้แสดงมาก็สมควรแก่กาลเวลา เอวัง ก็มี
ด้วยประการฉะนี้

ที่มา: <https://youtu.be/I98NKbGN6vk>